

УДК 811.112'36

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/23.166187>**Роксолана МЕЛЬНИЧУК,***orcid.org/0000-0003-1212-2956*

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри іноземних мов для природничих факультетів
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна) *r.melnychuk@chnu.edu.ua***СИНОНІМІЯ У ЯВИЩІ ФОНОСЕМАНТИЗМУ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

У статті проведено аналіз звуконаслідувальних дієслів із погляду такої мовної категорії, як синонімія на рівні парадигматики, та досліджено процеси їх функціонування в сучасній німецькій мові. Розглянуто структурно-семантичні особливості різноманітних синонімічних рядів звуконаслідувальних дієслів. Охарактеризовано звукові та незвукові типи багатозначності дієслів-ономатопів. Встановлено, що дієслова-ономатопи можуть входити одразу до декількох синонімічних рядів на основі різних метафоричних переносів основного значення звуконаслідувального дієслова.

Ключові слова: диференційна ознака, лексична одиниця, ономатоп, синонім.

Roksolana MELNYCHUK,*orcid.org/0000-0003-1212-2956*

Candidate of Philological Sciences,

Assistant at the Department of Foreign Languages for Natural Sciences
Yuri Fedkovych Chernivtsi National University
(Chernivtsi, Ukraine) *r.melnychuk@chnu.edu.ua***SYNONYMS IN THE MODERN GERMAN PHONOSEMANTIC RESEARCH**

The article characterizes lexical framework of onomatopoeic verbs on paradigmatic level. Their specific, individual, structural characteristic features in positional and combinational phonetic condition in the modern German language have been identified. This research was conducted on the basis of onomatopoeic verbs taken from such German dictionaries as "Der Große Duden. Stilwörterbuch der deutschen Sprache", "Das Synonymwörterbuch" and "Duden. Wissen kompakt, Sinnverwandte und passende Wörter schnell gefunden".

There are significant, structural, pragmatic and denotative approaches of the synonyms study based on understanding of their essence. According to the first two we can say that equality and interchangeability form synonyms to those already in use, that, in turn, allows us to give next working definition: synonyms are words belonging to one part of speech, close in their meaning and interchangeable at least in some contexts.

Onomatopoeia is the naming of an action or thing by a more or less exact reproduction of a natural sound associated with it (babble, crow, twitter). Semantically, according to the source of sound onomatopoeic verbs fall into a few very definite groups. Many verbs denote sounds produced by human beings in the process of communication or in expressing their feelings (babble, chatter, giggle, grumble, murmur, mutter, titter, whisper). There are sounds produced by animals, birds and insects (buzz, cackle, croak, crow, hiss, howl, moo, mew, roar). Besides the verbs imitating the sound of water (bubble, splash), there are others imitating the noise of metallic things (clink, tinkle) or forceful motion (clash, crash, whack, whip, whisk).

Onomatopoeic verbs of modern German language are in fact a large group of words, which requires complex description in the framework of general theory of phonosemantics. Such parts of speech as verb, noun and adjective experience onomatopoeic phenomenon. Moreover, our sample shows that lexemes of the last two mentioned parts of speech derive mostly from verb. This means that verb, noun and adjective share common root semes. The diverse motivation of the lexical unit, the symbolic-sound meanings of the phonetic units make up a high proportion in motivational processes, as evidenced by the phonosemantic research. Synonyms with the exact same meaning share a seme or denotational sememe, whereas those with inexactly similar meanings share a broader denotational or connotational sememe and thus overlap within a semantic field.

Key words: differential feature, lexical unit, onomatopoeic word, synonym.

Постановка проблеми. Останнім часом у лінгвістиці поширюється думка про те, що проблема синонімії повністю вичерпала себе. Насправді це не так. Дотепер немає загальноприйнятого визначення синоніма, тому

кожне трактування доводиться інтерпретувати з певними доповненнями. За підрахунками В. Н. Циганової, у спеціальній літературі, присвяченій питанням синонімії різних частин мови, є як мінімум 511 можливих тлумачень тер-

міна «синонім», що свідчить про складність цієї проблеми [Циганова, 1966: 35].

Аналіз досліджень. Дослідженню окремих структурно-семантичних особливостей звуконаслідувальних дієслів присвячені роботи Л. К. Виздоги, Т. В. Виноградової, І. В. Івлієвої на матеріалі російської мови, Н. В. Казакова, Ю. Є. Кійка, В. В. Фатюліна – англійської мови. У німецькому мовознавстві цій проблемі не приділялась відповідна увага. Нечисленні статті і дисертаційні роботи (Н. А. Дементьєва, Л. І. Корнієнко) розв'язують певні завдання на досить обмеженому фактичному матеріалі за відсутності комплексного підходу до досліджуваного явища, чим зумовлені суттєві недорахунки у виявленні семантичних особливостей цієї групи дієслів на рівні парадигматики.

Залежно від розуміння сутності синонімів у лінгвістиці виділяють чотири підходи до їх вивчення [Кошелев, 2013: 65].

1. *Сигніфікативний.* Синоніми розглядаються як тотожні або близькі за змістом слова (О. С. Ахманова, Т. Г. Винокур, Дж. Лайонз, А. Б. Шапіро, Д. Н. Шмельов).

2. *Структурний.* Стверджує взаємозамінність синонімів в одному контексті без зміни змісту цілого (В. А. Звєгінцев, В. К. Фаворін, С. Ульман).

3. *Прагматичний.* Синоніми – семантично тотожні слова, що мають різне стилістичне забарвлення (Л. А. Булаховський).

4. *Денотативний.* Вивчення позначень, які належать до одного денотата в межах певного тексту (Дж. Лайонз).

Перші два підходи розглядаються, як правило, разом, оскільки схожість у вживанні є проявом їхньої семантичної тотожності, та виступають також як два основні критерії синонімічності, що, власне, полягають у такому:

1) тотожності або подібності значень (О. С. Ахманова, Т. Г. Винокур, А. Б. Шапіро, Д. Н. Шмельов);

2) взаємозамінності, яка представлена в спеціальній літературі у двох варіантах: сильному – принцип взаємозамінності в будь-якому контексті (С. Ульман) і слабкому – принцип часткової взаємозамінності в деяких контекстах чи типах контекстів (Ю. Д. Апресян, С. Джоунс, Дж. Лайонз).

Мета статті – простежити процеси функціонування звуконаслідувальних лексем із погляду такої мовної категорії, як синонімія, та крізь призму парадигматичних відношень.

Дотримуючись перших двох підходів, ми вважаємо, що тотожність і взаємозамінність є цілком достатньою основою для визнання двох і більше

слів синонімами, що, у свою чергу, дає змогу дати таке робоче визначення: *синоніми* – це слова однієї частини мови, які здатні за своїми подібними (але не за ідентичними) значеннями замінити одне одного в ряді контекстів без зміни змісту цілого.

Виклад основного матеріалу. Синоніми можуть утворювати синонімічні ряди, ядром яких виступає домінанта. *Домінанту* визначають як «... слово, семантично найпростіше, стилістично нейтральне і синтагматично найменш закріплене» [Реформатский, 2001: 345] або як «... лексему, яка має найбільш широке в цьому ряді значення, є найбільш вживаним синонімом, володіє найбільш повною парадигмою, найбільш широким набором синтаксичних конструкцій, найбільш широкою поєднуваністю і є найбільш нейтральною стилістично, прагматично, комунікативно, просодично» [Шафф, 1953: 50].

Однак у звуконаслідувальній системі німецької мови поняття домінанти не є досить чітким, про що, зокрема, свідчить матеріал синонімічних словників німецької мови [Stedje, 2007: 29]. Наша робота з лексикографічними джерелами (словниками «Duden. Wissen kompakt. Sinnverwandte und passende Wörter schnell gefunden. Synonyme-Lexikon», Н. Görner, G. Kempcke «Synonymwörterbuch», «Duden. Die sinn- und sachverwandten Wörter») виявила суттєві відмінності у визначенні кількості звуконаслідувальних домінант і, відповідно, в самому розумінні різними авторами терміна «домінанта», а також у побудові словникових статей і поміток, що вказують на належність того чи іншого слова до певного пласта лексики.

Аналіз лексикографічних джерел матеріалу виявляє значне зростання уваги лексикографів до звуконаслідувальної лексики, підтвердженням чого може служити кількісне співвідношення звуконаслідувальних домінант за синонімічними словниками різних періодів.

Зазначена особливість часто пояснюється не лише довільним виокремленням домінанти без застосування чітких науково доведених критеріїв, але й різними принципами побудови самого синонімічного ряду. Наприклад, у словнику Дудена дієслова, що передають звуки різного походження, можуть об'єднуватися під одним словом-заголовком, що суттєво скорочує кількість можливих звуконаслідувальних домінант. Наприклад:

- *Laut, Ton: einen Laut von sich geben;*
- *Vom Menschen: schnalzen, schmatzen, schlürfen, seufzen, aufsetzen, stöhnen, aufstöhnen, ächzen, keuchen, schluchzen, quäkeln;*
- *Von Tieren: brüllen, schreien, heulen, röhren, brummen, summen.*

Словник Г. Гьорнера і Г. Кемпке іноді обмежується лише переносним значенням онома топів, включаючи їх у синонімічні ряди, які позначають незвук, що, у свою чергу, не дає можливості об'єктивно представити і комплексно описати звукову картину світу. Наприклад, розмовне дієслово *klappen* (основне значення якого – ляскати, стукати) наводиться лише в синонімічному ряду з домінантою *gelingen* (вдаватися), *scharren* (основне значення – терти) із *sparen* (економити (гроші), накопичувати).

Система посилань у словнику Г. Гьорнера і Г. Кемпке також виявляє зазначену особливість. Порівняємо такі приклади: значення дієслова *dudeln* (основне значення – дудіти) треба шукати в синонімічному ряду з домінантою *trinken* (пити), а дієслово *picke(r)n* (стукати, постукувати) наводиться лише в ряду з домінантою *essen* (їсти).

Розходження у виділенні домінант авторами розглянутих вище словників викликані в багатьох випадках специфікою семантики самих звуконаслідувальних дієслів, яка в багатьох випадках не дає змоги визначити домінанту, спираючись на її традиційне розуміння. Перш за все це зумовлено, як показує зібраний матеріал, такими чинниками:

1. Синонімічний ряд звуконаслідувальних дієслів може будуватися лише із стилістично нейтральних лексем, що іноді майже не відрізняються відтінками своїх значень. У звуконаслідувальній системі німецької мови подібні приклади є досить численними. Порівняємо наступні ряди:

- *glucksen* – клекотати; кудкудакати (про квочку); булькати (про рідину);
- *schlucksen* – гикати;
- *schnattern* – гелготати (про гусей); крякати (про качок);
- *gackeln, gackern* – теревенити, кудкудакати;
- *brausen* – бушувати, шуміти (про море, вітер); кипіти, вирувати (перен.); мчатися (із шумом);
- *fauchen* – сичати, фиркати (про кішку), пахкати, чахкати (про локомотив).

2. У ролі домінанти може виступати навіть стилістично забарвлене слово, що розмиває її загальноприйняте розуміння як найбільш нейтральної одиниці ряду.

3. До синонімічного ряду звуконаслідувальних дієслів можуть входити одночасно декілька нейтральних і стилістично забарвлених одиниць, що не виявляють між собою чітких змістових відтінків.

Вказані вище особливості відображаються також на самій побудові синонімічного ряду звуконаслідувальних дієслів. Як відомо, в лінгвістиці під синонімічним рядом розуміють ланцюг семан-

тично пов'язаних слів, що відрізняються одне від одного якимось компонентом свого значення і водночас збігаються з іншим компонентом. При цьому конституенти ряду будуються від слів із спільною семантикою до слів із більш конкретним значенням [Nübling, 2012: 167–168].

Однак численні розбіжності в порядку слідування членів ряду, зокрема звукосимволізму, виявлені нами за різними словниками, свідчать про розмитість диференціальних сем, що дають змогу розмістити дієслова у вказаній послідовності.

Порівняємо синонімічні ряди для дієслова *schwätzen* (балакати, теревені правити) хоча б у двох словниках:

У словнику «Duden. Die sinn- und sachverwandten Wörter»:

- 1) *viel sprechen* – багато говорити;
- 2) *schwadronieren* – балакати, хвалитися;
- 3) *plappern* – базікати, торохтіти, тріскотіти;
- 4) *parlieren* – балакати, гомоніти, теревенити;
- 5) *plaudern* – балакати, розмовляти, проговоритися;
- 6) *salbadern* – базікати, молоти дурниці;
- 7) *palavern* – вести переговори;
- 8) *kakeln* – кудкудакати (як курка); говорити (безперервно);
- 9) *sabbern* – молоти дурниці;
- 10) *schlabbern* – хлебтати (про тварину), гучно сьорбати, торохтіти;
- 11) *quasseln* – говорити нісенітницю;
- 12) *quatschen* – базікати, молоти дурниці;
- 13) *schnattern* – гелготіти, крякати, торохтіти, пашекувати;
- 14) *schwätzen* – базікати, торохтіти, тріскотіти;
- 15) *klönen* – говорити, нити, скиглити (про людину);
- 16) *ratschen* – базікати, бурмотіти, говорити скоромовкою;
- 17) *plauschen* – говорити, спілкуватися, проговоритися;
- 18) *klatschen* – плескати, вибовкувати, хлюпати (про струмінь води);
- 19) *labbern* – молоти дурниці;
- 20) *babbeln* – белькотати, базікати;
- 21) *faseln* – базікати, просторікувати;
- 22) *päppeln* – базікати;
- 23) *quakeln* – бурмотіти, нерозбірливо говорити;
- 24) *tratschen* – теревенити, пліткувати.

У словнику Н. Görner, G. Kempcke «Synonymwörterbuch» виявляємо такий синонімічний ряд:

- 1) *parlieren*; 2) *schwadronieren*; 3) *salbadern*;
- 4) *wie ein Buch reden*; 5) *plappern*; 6) *palavern*;

7) *predigen*; 8) *schnattern*; 9) *sabbern*; 10) *sabbeln*; 11) *schwalben*; 12) *schwabbeln*; 13) *schlabbern*; 14) *kakeln*; 15) *quackeln*; 16) *salben*; 17) *saffen*; 18) *quatschen*; 19) *quasseln*.

Тут спостерігається розходження в кількісному складі синонімічних рядів, у послідовності розташування конститuentів, а також у поданні стилістичних поміток, які у словнику Г. Гьорнера і Г. Кемпке є наявними в семидієсловах. Крім того, автори допускають введення в синонімічні ряди також словосполучень.

Вважаємо, що нечітке вираження диференційних сем компенсується різними акустичними характеристиками звуконаслідувальних дієслів одного ряду. У протилежному разі, відповідно до законів розвитку мови, слова цілком ідентичні підлягли б нейтралізації. Попри те в звуконаслідувальній системі німецької мови цього не відбувається, а швидше навпаки – спостерігається широка експлікація синонімічних відношень. Такий стан дає змогу вважати акустичну характеристику дієслівних ономатопів досить важливим параметром їхнього опису.

На думку дослідників, основна причина такого явища полягає у прагненні людини якомога точніше відобразити звукові явища навколишньої дійсності за допомогою наявних фонетичних засобів мови, і кожне таке прагнення фіксується в мові у вигляді нового синоніма [Мілюкова, 2005: 123].

А. М. Газов-Гінзберг, дотримуючись такої думки, підкреслює ряд інших причин, що призводять до описаного вище явища: «У самому об'єкті звуконаслідування можливими є більш чи менш значні варіації» [Газов-Гінзберг, 1978: 25] і, якщо продовжити цю думку, ці варіації є не завжди вловимими і простими для відтворення голосовим апаратом людини, який «... легко вимовляє тільки звичні звуки в їх звичних поєднаннях, а всі звуки і звукові поєднання, що є незрозумілими з погляду її (людини) власної звичної звукобудови (фонетично), розкладає на елементи, які виразно артикулюються» [Архипов, 2006: 157]. Отже, варіативність характеристик звука породжує багатоманітність номінативних лексичних одиниць, що позначають цей звук. Крім того, в одній і тій самій мові можуть бути звуконаслідування одного об'єкта, але різного віку [Meibauer, 2007: 12].

Численність вказаних незбігань змусила нас розробити власну методіку вибору та розподілу дієслів у синонімічному ряду. Початковий відбір звуконаслідувальних лексем проводився методом суцільної вибірки з урахуванням відповідних поміток із загальних та етимологічних словників німецької мови (*lautmalend*, *lautnachahmend*,

schallnachahmend). Крім того, враховувались дієслова, утворені від вигуків із звуконаслідувальною семантикою (*bam* – «бом» – *bammeln* – дзвеніти (як дзвін), що дало можливість розширити межі досліджуваної лексико-семантичної групи.

Думка про те, що сферою денотації цієї групи є звук, не викликає жодних сумнівів. Досить просто уявити собі також те, що звуконаслідувальні дієслова відображають у своїх значеннях різні способи говоріння: *babbeln* – белькотати, теревенити; *lispeln* – шепелявити, шепотіти; *stottern* – заїкатися, белькотати (щось невизначно); *wispern* – шепотітися, шушукатися.

Однак не варто вважати, що ця лексико-семантична група є замкненою мікросистемою пов'язаних лексичних значень. За допомогою вторинної номінації вона досить органічно вписується у словниковий фонд сучасної німецької мови, що відображає незвукові явища. Підтвердженням цього можуть служити такі синонімічні ряди: *prahlen* vi (mit D) – хвалитися (чимось) (етим. звуконаслідувальне дієслово) – *prunken* vi (mit D) – хвалитися (чимось) (етим. звуконаслідувальне дієслово) – *protzen* (mit D) – хвалитися, хизуватися (чимось) – *schwadronieren* – верзти нісенітницю – *aufblähen sich*, *bürsten*, *pratschen* (етим. звуконаслідувальні дієслова).

Подібних прикладів дуже багато. Як правило, вони охоплюють декілька звуконаслідувальних дієслів. Ці своєрідні «входження» красномовно свідчать про важливість ролі звуконаслідувальних дієслів у процесі номінації і дають змогу зробити висновок про різноманітність їхньої номінативної функції.

До окремої групи можна зарахувати синонімічні ряди, семантика конститuentів яких не дає можливості однозначно зарахувати їх до звукової чи незвукової сфери позначення. Наприклад: *dippeln* – vi (s) ходити пішки; *humpeln* vi – шкутильгати (етим. звуконаслідувальне дієслово); *husche(ln)* vi прошмигнути, промайнути (етим. звуконаслідувальне дієслово); *klotzen* vi – тупати, тягнути ноги; *latschen* vi (s) – шаркати, тягнути ноги (етим. звуконаслідувальне дієслово) тощо.

Однозначне співвіднесення синонімічного ряду зі звуковою чи незвуковою сферою позначення виявляється нелегким, оскільки семантика дієслів передає не лише вид дії, але й звук, який цю дію супроводжує (наприклад: шерех під час ходьби).

Зібраний матеріал був розширений цими синонімічними двомовними і тлумачними словниками. При цьому ми не виділяли домінанту синонімічного ряду звуконаслідувальних дієслів, зважаючи на

зазначені розбіжності, що були встановлені за шістьма синонімічними словниками. Межі ряду визначаються семантичним зв'язком його конститuentів, тобто їхньою змістовою спільністю (наприклад: воркотати (про голуба)), здатністю видавати короткі повторювані звуки (про птахів). Саме вона стає одним з основних критеріїв, що визначають межі ряду і запобігають його надмірному розростанню.

Особливу увагу варто приділити наявності в синонімічному ряду діалектизмів, включення яких у ряді випадків ми вважали правомірним, оскільки вибірка звуконаслідувальних дієслів проводилась із загальних, а не з діалектних чи територіальних словників німецької мови, що допускає можливість вживання таких стилістично забарвлених варіантів і в літературній німецькій мові.

Висновки. Одержані нами кількісні дані добре відображають загальну тенденцію семантичного розвитку звуконаслідувальних дієслів, що полягає у розширенні їхньої номінативної функції шляхом включення у сферу позначення подібних за аку-

стичними характеристиками, але різних за походженням звуків, а також незвукових явищ.

Зазначені факти свідчать про наявність у звуконаслідувальній системі німецької мови двох типів багатозначності: звукової, що дає змогу дієслову-ономатопу входити одразу до декількох синонімічних рядів, які позначають звук, та незвукової, що виникає на основі різних метафоричних переносів основного значення звуконаслідувального дієслова.

Основною сферою функціонування звуконаслідувальних дієслів виступає розмовна мова, що доводимо за кількісним складом стилістично-маркованих одиниць. Звертає на себе увагу значне поширення діалектних варіантів, попри той факт, що джерелом лексикографічного матеріалу послужили загальні словники німецької мови. Отримані дані ще раз переконують у досить сильному діалектному маркуванні розмовного мовлення німецької мови, що також свідчить про тісний зв'язок звуконаслідувальної системи із загальним лексичним фондом мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипов И. К. Полифония мира, текст и одиночество познающего сознания. Москва: «Гнозис», 2006. Вып. 1: Язык и познание: Методологические проблемы и перспективы. С. 156–170.
2. Газов-Гинзберг А. М. Метод классификации как экспериментальный подход к семантике изобразительного знака. *Вестник Московского университета*. Москва: Изд-во Моск. гос. ун-та, 1978. № 2. С. 25–27.
3. Кошелев А. Д. О финальной стадии эволюции языка (лексико-семантический аспект). *Вопросы языкового родства*: междунар. науч. журнал / Рос. гос. гуманитар. ун-т; под. ред. В. А. Дыбо. Москва, 2013. № 10. С. 63–85.
4. Милукова Т. Н. Семантическая эволюция лексики (на материале английских звуко-символических глаголов): дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 – «Германские языки». Тамбов, 2005. 260 с.
5. Реформатский А. А. Введение в языковедение: учебник для вузов. Москва: «Аспект Пресс», 2001. 453 с.
6. Циганова В. Н. Синонімічний ряд. Москва, 1966. 160 с.
7. Шафф А. Введение в семантику. Москва: Изд-во иностр. лит., 1953. 365 с.
8. Meibauer J. Einführung in die germanistische Linguistik. 2. Auflage. Stuttgart: Metzler, 2007. 120 s.
9. Nübling D. Namen: Eine Einführung in die Onomastik. Tübingen: Verlag Brigitte Narr GmbH, 2012. S. 167–168.
10. Stedje A. Deutsche Sprache gestern und heute. 2007. 6. Auflage. 277 s.

REFERENCES

1. Arhipov I. K. Polifoniya mira, tekst i odinochestvo poznayushchego soznaniya [Polyphony of the world, text and singleness of the cognitive consciousness]. Moskva: Gnozys, 2006. Vip. 1: Yazik i poznanie: Metodologicheskie problemi i perspektivi. S. 156–170 [in Russian].
2. Gazov-Ginzberg A. M. Metod klassifikatsii kak eksperimentalnyiy podhod k semantike izobrazitelnogo znaka [The classification method as an experimental approach to the semantics of the linguistic sign]. *Vestnik Mosk. un-ta*. Moskva: Izd-vo Mosk. gos. un-ta, 1978. № 2. S. 25–27 [in Russian].
3. Koshelev A. D. O finalnoy stadii evolyutsii yazika (leksiko-semanticheskiy aspekt) [About the final stage of language evolution (lexical-semantic aspect)]. *Voprosi yazikovogo rodstva: mezhdunar. nauch. zhurnal / Ros. gos. gumanitar. un-t; pod. red. V. A. Dyibo*. Moskva, 2013. № 10. S. 63–85 [in Russian].
4. Milyukova T. N. Semanticheskaya evolyutsiya leksiki (na materiale angliyskih zvukosimvolicheskikh glagolov) [Semantic evolution of vocabulary (based on English sound-symbolic verbs)]: diss. ... kand. filol. nauk: spets. 10.02.04 – «Германские языки». Tambov, 2005. 260 s. [in Russian].
5. Reformatskiy A. A. Vvedenie v yazykovedenie [Introduction to Linguistics]: Uchebnik dlya vuzov. Moskva: Aspekt Press, 2001. 453 s. [in Russian].
6. Tsiganova V. N. Sinonimichniy ryad [The range of synonyms]. Moskva, 1966. 160 s. [in Ukrainian].
7. Shaff A. Vvedenie v semantiku [Introduction to semantics]. Moskva: Izd-vo Inostr. lit., 1953. 365 s. [in Ukrainian].
8. Meibauer J. Einführung in die germanistische Linguistik. 2. Auflage. Stuttgart: Metzler, 2007. 120 s.
9. Nübling D. Namen: Eine Einführung in die Onomastik. Tübingen: Verlag Brigitte Narr GmbH, 2012. S. 167–168.
10. Stedje A. Deutsche Sprache gestern und heute. 2007. 6. Auflage. 277 s.